

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

І. В. Стражнікова

(м. Івано-Франківськ, ПНУ імені Василя Стефаника)

На сучасному етапі розвитку освіти вона не лише головний фактор соціального й економічного прогресу, а й основа формування кадрового потенціалу. Адже капіталом сучасного суспільства стає людина, здатна до пошуку та освоєння нових знань, до прийняття нестандартних рішень. Усе більш усвідомлюється потенціал виживання цивілізації і глобальної відповідальності кожної людини за майбутнє, збільшується різноманіття соціальних укладів суспільства, об'єктивна необхідність розвитку в людей багатогранності та гнучкості мислення та сприйняття світу.

Інвестиції в освіту є найкращим і найвигіднішим варіантом витрат коштів. В умовах економіки гостро постає питання забезпечення зростання частки населення з вищою освітою - 60%. На сьогодні, за даними Мінпраці України, лише 5% економічно активного населення може бути віднесено до розряду спеціалістів вищої категорії, тоді, як, наприклад, у Німеччині цей показник досягає 56%, у США – 41%.

Для забезпечення високої ефективності виробництва важливо не просто мати достатню кількість осіб з вищою освітою, а конкурентоспроможних професіоналів, підготовку яких мають забезпечити вищі навчальні заклади, зорієнтовані на високу якість освіти [1, с. 18-29].

Тобто інтелектуалізація економічного життя обумовлює потребу розвитку освіти, інвестицій у головну продуктивну силу – людину.

Інтелектуальний капітал суспільства являє собою накопичений у суспільстві певний обсяг знань, інформації, навиків, який дозволяє застосовувати їх з метою суспільного відтворення. Концентрація інтелектуального потенціалу відбувається перш за все в науково-дослідних, проектно-конструкторських і вищих навчальних закладах. Від їх діяльності залежить обсяг і якість інтелектуального капіталу. Як наслідок, актуальності набуває питання інтернаціоналізації вищої освіти, що передбачає міждержавне переміщення студентів і викладачів за спеціальними програмами вищих навчальних закладів. Інтернаціоналізація вищої освіти зумовлена економічними інтересами країн та окремих індивідів. На державному рівні забезпечується конкурентоздатність вищої освіти та підвищення людського

потенціалу. Мотивацією студентів та викладачів, що навчаються та працюють за кордоном, є подальший кар'єрний ріст та вигідне становище на міжнародному ринку праці у ролі висококваліфікованих працівників.

Ажде саме освіта забезпечує працюючих в економіці інформацією, знаннями, вміннями, інтелектуальним капіталом, який поповнюється не лише під час навчання у певному закладі, але і протягом усього життя. При такому ставленні до освіти економічні ринки суспільства зумовлюють як вибір освітніх напрямів, так і її доступність. Це ставить перед освітою вимогу інтеграції розвитку освіти та впровадження інноваційних досягнень. Тобто освіта має враховувати сучасний стан економіки. А міждержавний перерозподіл освітнього потенціалу зумовлений об'єктивними факторами: мобільністю висококваліфікованих працівників в глобальній економіці; зменшенням транспортних та комунікаційних витрат; прагненням країн сприяти університетським та культурним обмінам з метою залучення висококваліфікованого персоналу; бажанням створити додаткове джерело доходів або підвищити престижність вузів на національному та міжнародному рівнях; потребою у кваліфікованій робочій силі в економіках країн, що розвиваються, де місцева освітня інфраструктура є недостатньою для підготовки відповідних кадрів.

Останніми роками інтегральним показником, узагальнювальним рівень розвитку і використанням при міжнародних і регіональних зіставленнях, є індекс розвитку людського потенціалу - ІРЧП (англ. The Human Development Index - HDI), запропонований в якості основного показника, за яким ранжируються країни світової спільноти і визначається рейтинг кожної країни.

Так, ПРООН надрукувала Індекс розвитку людського потенціалу за 2020 рік (ІРЧП відслідковує дягнення країн в області освіти, здоров'я і доходу: Болгарія – 58, Трінілад і Табого - 59, Сербія – 60, Білорусь – 61, Перу – 63, РФ – 65, Казахстан – 66, Азербайджан – 67, Україна – 69, Македонія – 71, Грузія – 74, Армения – 76, Узбекистан – 102, Таджикистан – 112.

Освіта завжди належала до тих інституцій, від рівня розвитку та якості яких залежить прогрес суспільства та кожної особистості. Освіта – це визначальний чинник соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства неможливий без

упровадження особистісно орієнтованих технологій навчання, гуманізації навчального процесу.

Це сприяє поширенню науково-технічних досягнень, а також забезпечує науково-технічний прогрес. Останнє можна пояснити наступним чином:

- по-перше, темпи розвитку науки і техніки значною мірою обумовлені кількістю науковців, інженерів, дослідників;

- по-друге, зростаюча частка наукових розробок здійснюється у стінах вищих навчальних закладів;

- по-третє, багато поліпшень у технології та організації виробництва вирішується безпосередньо на робочому місці, як правило, випускниками ВНЗ. Якщо освіта розвиває у працівника новаторські здібності, робить його ініціативним, то це сприяє технічному прогресу.

Таким чином, для забезпечення високої якості підготовки кадрів необхідно обрати найоптимальнішу модель розвитку ВНЗ. А у здійсненні освітнього процесу активну участь мають брати всі зацікавлені сторони – держава, регіон, навчальні заклади, роботодавці, особи, що прагнуть отримати освічених, конкурентоспроможних, інтелектуально розвинених працівників.

Список використаних джерел:

1. Букин В.П. Образование как фактор социально-трудовой мобильности молодежи: региональный аспект/ В.П. Букин // Социология образования. – 2008. – №10. – С. 18–29.
2. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал / Э. Брукинг. – СПб: Питер. – 2001. – С. 181.
3. Демидов В.А. Региональная инновационная система: потенциал и тенденции развития / В.А.Демидов, Н.Н.Лебедева, О.С.Олейник. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2008. – 318 с.
4. Елисеева Т., Батурич В. Качество образования: методологические основы дискуссии / Т. Елисеева, В. Батурич // Высшее образование в России. – 2005. – № 11. – С. 17.
5. Куценко В.І. Вища і післядипломна освіта в ринкових умовах / В. І. Куценко.– К.: РВПС України НАН України, 2009. – 224 с.
6. <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation>